

Въ свръзка съ тия двѣ различни „учени“ етимологии, които нами-
раме въ нашата по-стара книжнина, сж и повечето *народни етимологии*
на името, които и до днесъ сж въ ходъ между по-старитѣ грамотни хора
у насъ, и нѣкои отъ които ни достави М. Цѣпенковъ¹⁾. Че още въ
XVI вѣкъ нѣкои българи си спомняли за своето старо отечество Пафла-
гония (вж. по-горѣ Стрийковски), това разбира се, е басня. (Пафла-
гония е измислица на *полскитѣ* хронографи), обаче заслужа пълно
внимание туй, което бѣлжи Венелинъ въ своята студия: „О характеръ
нар. пѣсенъ у Славянъ задунайскихъ“ р. 99 и отъ което се вижда, че
Паисиевата етимология (българи отъ Волга) била успѣла още къмъ пѣр-
вата третина на вѣка, да стане популярна въ България: „Не мало меня
поразило и то, что у Болгаръ и доселѣ всенародно преданіе, что они
вышли за Дунай съ Волги. Одинъ изъ нихъ мнѣ разсказывалъ необы-
валыя чудеса объ этой рѣкѣ, не предполагая, что она въ Россіи. Вообще
народъ считаетъ себя русскими выходцами“.

И дѣйствително на Цѣпенкова единъ майсторъ отъ Прилѣтъ раз-
казалъ „оти бугарите дошли отъ Русіи отъ краі река Волга и од реката
го зеле името бугари. Ако се викаме бугари, ама сме биле руси“. За
това, споредъ майстора, руситѣ дошли да освободятъ българитѣ. „Што
іе ѱ сжрце, то іе присжрце“. Синѣтъ на майстора зналъ не само това,
но и какъ петьтъ сива на единъ български царъ се раздѣлили. „Единно
останол въ руската земя, друго во влашката, трекино въ ержцката,
четвъртию въ царногорската, а петно дошол во бугарската отъ каі река
Волга, та коа ии прашеле сжрците отъ каі доидоа, тиіе му кажале, оти
идатъ отъ каі р. Волга. И отъ тоа сме се нарекле Волгари, демек Бугари.“

Другъ единъ разказвалъ Цѣпенкову слѣдното: „Имало нѣкои царъ многу
силен и го викале: *Кол*; на царо *Кол* му се родило дете и го нареколъ
детето: *Болк*; силен бидеиъ царъ *Кол* и натерал сите деца, што биле
во градо, да одаатъ по кукли, да земаатъ мужде, отъ секоі домаѣбин и да
му кажуатъ отъ сину отъ царо го викале *Болк*, викале по куклите
децата: *Коледа* роди *Болк*. Отъ тоа викање останало да викаатъ и денеска
нашите деца предъ Божицъ: *коледе, коледе*; а пакъ отъ коа се *воцариа*
Болк, *народо што и поселаа царъ Болк, се нарекле болгари*“.

Единъ старъ учителъ отъ Скопие на млади години билъ се училъ
у извѣстния *х. Јорданъ Джинотъ*, който разказвалъ, че имало едно врѣме
четворица брати, които били дошли въ *Русія* отъ далечъ „може-би
отъ Индія.“ Единиятъ отъ тѣхъ се заселилъ, гдѣто сега живѣятъ руситѣ,
другиятъ въ влашката земя, третиятъ въ сръбската, а четвъртиятъ, който
се казвалъ *Богор*, се засѣлилъ край рѣката Волга, а послѣ се прѣ-
фърлил въ *прѣко Дунава*. Отъ *Богора* сж се нарекли така и „бугаритѣ“.

¹⁾ Такива полунаучни или народни етимологии на името българинъ сжществуватъ вѣроятно
и между другитѣ балкански народи. Такава една е напр. приведената отъ Богорова (Мисль за
церк.-гражданско правописаніе, София 1892): „Во стари и сегашни врѣмена селянитѣ су ходили
всякогажъ у градовѣтъ, да си купуватъ едно друго; за то Грецитѣ ги нарекли Вугари, отъ
Волгоре *вугорав*, желая да купя“. Пронично тълкувание на *Волгѣтосъ* отъ *Волъ* и *гайбаросъ*
вж. въ Гайда, I.